

Дугорепна сова (*Strix uralensis*)

Статус: гнездарница очуваних шумских комплекса неколико брдских и планинских масива чија се популација процењује на 430–650 гнездећих парова.

Распрострањење: североисточна Европа, на Карпатима, шумовите планине Балканског полуострва, већи део умереног појаса Азије до обала Тихог океана.

Распрострањење у Србији: регистрована је од Вршачког брега преко Ђердапа до планинских венаца у централној, југозападној, источној и југоисточној Србији (Гоч, Жељин, Копаоник, Тара, Јадовник, Златар-Увац, Голија, Кучај-Бељаница, Стара планина, Сува планина).

Станишта: густе и добро очуване четинарске и планинске мешовите и листопадне шуме.

Гнежђење: у старим или преотетим гнездима птица грабљивица и у шупљим стаблима дрвећа.

Исхрана: храни се ситним сисарима (волухарице, мишеви, пухови), а лови и мање птице (укључујући и друге врсте сова) и крупне инсекте.

Фактори угрожавања: нестајање старих и очуваних шумских састојина

Фото - Арбиње, Марија Катић

Стара планина се мањим делом протеже у источној Србији, а другим, већим делом, у суседној Бугарској. Ово подручје је изузетно вредно са становишта биљног и животињског света и њихових заједница, као и са геоморфолошког, геолошког, хидролошког и хидрогеолошког аспекта. Уредбом Владе РС, део подручја Старе планине у Србији проглашен је 1997. године за Парк природе.

На подручју Старе планине евидентирано је 213 врста птица. Фамилијом Strigidae и Tytonidae обухваћене су сове, врсте које су због необичног изгледа и понашања привлачиле пажњу људи од давнина. Њихов ноћни начин живота, "човеколики" излед и оглашавање, које у ноћној тишини може да буде застрашујуће, представља значајне факторе због којих људи имају предрасуде према овим птицама. Сове су претежно ноћне грабљивице. Поједине врсте су активне у сумрак, а када је време исхране младих могу бити активне и преко дана. Специфичне особине сова у односу на друге птице су положај очију (налазе се у једној равни), бешуман лет (који им несумњиво даје предност при ноћном лову) и добро развијен слух. На подручју Старе планине евидентирано је шест врста сова - дугорепна сова (*Strix uralensis*), шумска сова (*Strix aluco*), утина (*Asio otus*), буљина (*Bubo bubo*), ђук (*Otus scops*) и кукумавка (*Athene noctua*), док се Пројектом „Мониторинг птица Старе планине“ интензивно трага за врстом гаџаста кунумавка (*Aegolius funereus*) која захтева одређени тип станишта (виша подручја у појасу добро очуваних смрчевих и мешовитих шума).

Латински назив	Српски назив	С	СЗ	Вен	ДП
<i>Bubo bubo</i>	Буљина	b/r	I	II	I
<i>Asio otus</i>	Утина	b/r	I	II	
<i>Strix aluco</i>	Шумска сова	b/r	I	II	
<i>Otus scops</i>	Ђук	b/p	I	II	
<i>Strix uralensis</i>	Дугорепна сова	b/r	I	II	I
<i>Athene noctua</i>	Кукумавка	b/r	I	II	
<i>Aegolius funereus</i>	Гаџаста кунумавка	pb/r	I	II	I

ЛЕГЕНДА:

С – (статус врсте на подручју Старе планине): b - гнездарница, pb - могућа/вероватна гнездарница, г - присутна током целе године, р - пролазница на сеоби;

СЗ - (статус заштите у Србији): строго заштићена врста према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљана, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/2010 и 47/2011).

Вен - Конвенција о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (II - додаток строго заштићене животињске врсте);

ДП - Директива о заштити дивљих птица Европске уније (I - додаток строго заштићене врсте).

СОВЕ

ПАРКА ПРИРОДЕ

СТАРА ПЛАНИНА

Аутори слика:
Милош Радаковић,
Драженко Рајновић,
Марија Катић,
Братислав Грубач

Аутор илустриција:
мр Растко Ајтић

Аутори текста:
Милош Радаковић,
Драгана Недељковић

Пројекат „Мониторинг птица Старе планине“ реализује Завод за заштиту природе Србије у сарадњи са управљачем Парка природе „Стара планина“ - ЈП „Србијашуме“. Пројекат је финансијски подржан од стране Министарства пољопривреде и заштите животне средине.

INSTITUTE
FOR NATURE
CONSERVATION
OF SERBIA

ЗАВОД ЗА
ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ
СРБИЈЕ

Гађаста кукумавка (*Aegolius funereus*)

Статус: станарица са процењених 240-340 гнездећих парова у Србији.

Распрострањење: шире подручје умереног појаса Азије, већи део Скандинавског полуострва и североисточне Европе, као и четинарске шуме централне Европе, Пиринеја, планина Балканског полуострва и Кавказа.

Распрострањење у Србији: најбројнија је на подручју Копаноника, а затим на Тари, Златару-Увцу, Голији, Мојстирсно-Драшним планинама, а малобројна на Жељину. Потенцијална станишта су и на Старој планини, уз српско-бугарску границу (Арбиње, Копрен, делови западно и северозападно од Миџора).

Станишта: различити типови четинарских шума, од равница до високих планина.

Гнежђење: гнезди се у дупљама дрвећа, често у направљеним од стране црне жуње.

Исхрана: храни се претежно волухарицама и другим ситним сисарима, као и малим птицама.

Фактори угрожавања: фрагментација станишта, сеча шуме, а нарочито старих стабала са дупљама, узнемиравање тоном периода гнежђења.

Шумска сова (*Strix aluco*)

Статус: станарица са процењених 21000-27000 гнездећих парова у Србији.

Распрострањење: већи део Европе, осим дела Скандинавског полуострва и Ирске, као и умерени и централни делови Азије (до Кореје на истоку, Ирана и Хималаја на југу) и делу северне Африке.

Распрострањење у Србији: широм Србије, највише у брдско-планинском појасу.

Станишта: шуме (углавном листопадне и мешовите састојине), мозаични предели са забранима и шумарцима, паркови и запуштени вртови.

Гнежђење: јаја полаже у дупљама дрвећа, ређе на људским грађевинама, а прихвата и кутије за гнежђење.

Исхрана: храни се ситним сисарима (волухарице, мишеви, ровчице), малим птицама, ређе водоземцима, крупним инсектима и другим бескичмењацима.

Фактори угрожавања: сеча шуме, а нарочито старих стабала са дупљама, фрагментација станишта, прогањање и убијање.

Утина (*Asio otus*)

Статус: станарица у Србији, северне популације преко зиме силазе јужније.

Распрострањење: већи део Европе, северне и централне Азије, Блиског Истока, Мале Азије и у северној Америци.

Распрострањење у Србији: широм Србије. У Војводини се налази половина популације а распрострањена је до високих планина у Србији.

Станишта: мозаична станишта са отвореним површинама на којима лопови и дрвећем на коме се гнезди. Редовна је на пољопривредним подручјима, као и у градским и сеоским насељима.

Гнежђење: користи напуштена гнезда крупнијих птица, најчешће представника породице врана (сврака, сива врана и гачац). Одликује се групно зимовање, често у градовима и селима. У Србији се гнезди 19000–28000 парова.

Исхрана: углавном лопови ситне сисаре (пре свега волухарице и мишеви), мање птице и крупне инсекте.

Фактори угрожавања: убијање и прогањање услед сујеверја, индиректно тровање, уништавање станишта.

Буљина (*Bubo bubo*)

Статус: станарица са процењених 370-520 гнездећих парова у Србији.

Распрострањење: већи део Европе (осим равничарских делова централне и западне Европе и делова Скандинавског полуострва), у малој Азији, на Блиском Истоку и у врло широком подручју умерене и централне Азије до обала Тихог океана.

Распрострањење у Србији: у Србији је распрострањена углавном јужно од Саве и Дунава, у клисурама и кањонима, брдско-планинским подручјима.

Станишта: различита станишта која пружају могућности за гнежђење и исхрану- клисуре, кањони, планинска подручја, степе и полупустиње, шуме и морске обале.

Гнежђење: у заклонима у стенама, на тлу, повремено на рушевинама старих грађевина и лесним одсецима.

Исхрана: врло разноврсна и састоји се претежно од сисара и птица (у Европи су најзаступљенији глодари, жељеви, зечеви, вроне, водене птице, мале и средње птице грабљивице, друге врсте сова).

Фактори угрожавања: убијање, прогањање, нестајање станишта.

Ђук (*Otus scops*)

Статус: једина права селица међу совама у Србији.

Распрострањење у Србији: у Србији је редовна гнездарица чија је популација процењена на 27500–43500 гнездећих парова. Већина популације се гнезди у побрђу и долинама јужно од Саве и Дунава, док се у Војводини ареал шири и бројност расте.

Станишта: различита мозаична станишта на којима су заступљени отворени терени и шумарцима, живицама, маслињацима, шумама око река, старим воћњацима, дрворедима, парковима и вртovima у медитеранским, субмедитеранским и степским пределима, најчешће у равницама и побрђу.

Гнежђење: гнезди се у дупљама у дрвећу, ређе у шупљинама у стенама или грађевинама, а врло радо прихвата вештачке дупље.

Исхрана: храни се претежно крупним инсектима (зријавци, тврдокрилци, ноћни лептири), а повремено лопови мале сисаре, птице, гмизавце и водоземце.

Фактори угрожавања: губитак природних места за гнежђење, нарушавање станишта, узнемиравање и прогањање у време гнежђења.

Кукумавка (*Athene noctua*)

Статус: станарица са процењених 14500-21000 гнездећих парова у Србији.

Распрострањење у Србији: широко распрострањена врста која углавном прати насеља од најнижих делова Војводине до брдско-планинских подручја јужно од Саве и Дунава.

Станишта: разноврсна отворена и мозаична станишта, укључујући пољопривредна подручја и рурална насеља.

Гнежђење: гнезди се у дупљама дрвећа, људским објектима (тавани, пукотине у зидовима и крововима), рупама у лесним одсецима, земљи и стенама. Углавном је станарица, мада су забележена лутања на дуже стазе.

Исхрана: храни се инсектима, глистама, ситним сисарима, птицама, водоземцима и гмизавцима. Активна је ноћу, повремено и тоном дана.

Фактори угрожавања: прогањање и убијање услед сујеверја, губитак места за гнежђење, нарушавање станишта и узнемиравање у периоду гнежђења.